
Fyzická geografie

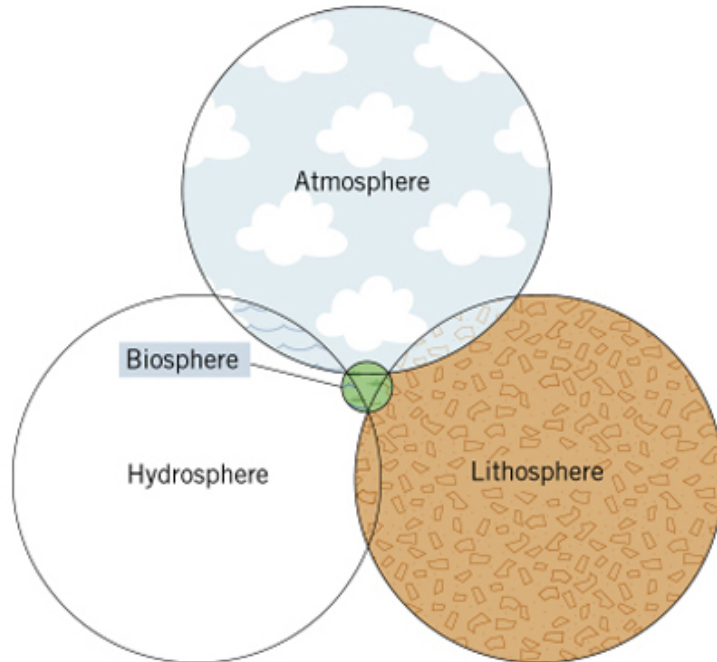
Zdeněk Máčka

Lekce 10

Biosféra

1. Biosféra

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

- Oživená vrstva
- Biosféra
- Ekologie, biogeografie

Ekosystém

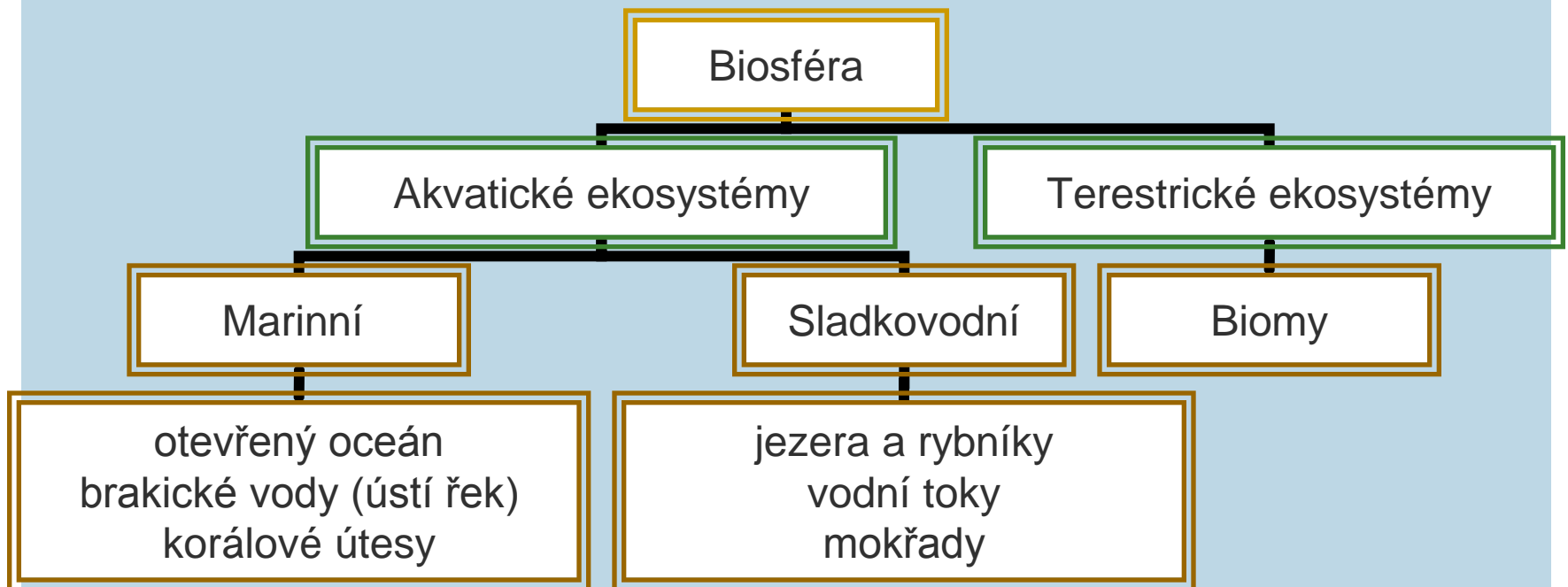
Ekosystém = celek tvořený živými organismy a prostředím ve kterém žijí.

Organismy jsou v ekosystému spojeny jednak mezi sebou navzájem a jednak s prostředím **toky** energie (potrava) a látek (např. voda, živiny v půdě).

Třídění ekosystémů

Třídění ekosystémů

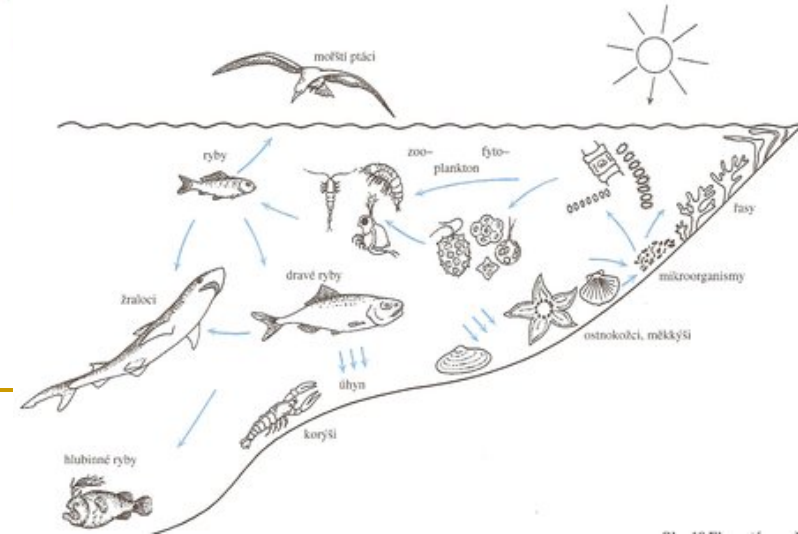
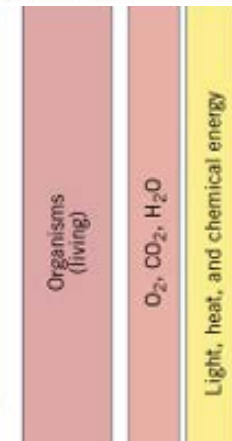
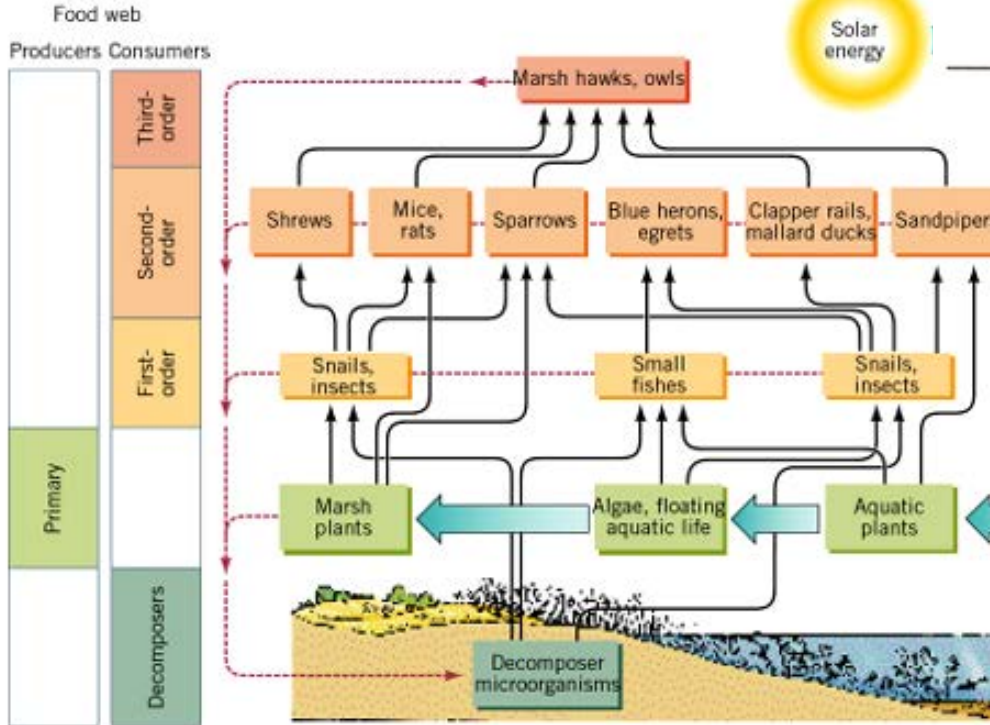
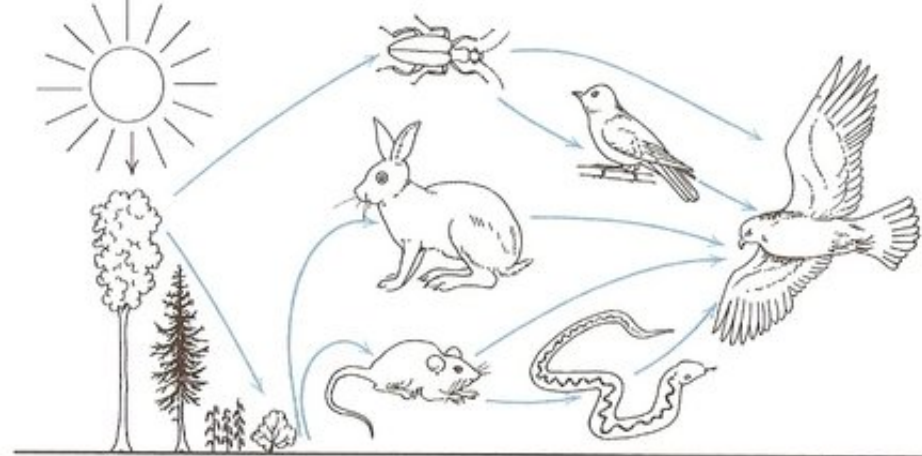
Biomy

- Les
  - Savana
  - Poušť
  - Step
  - Tundra
-

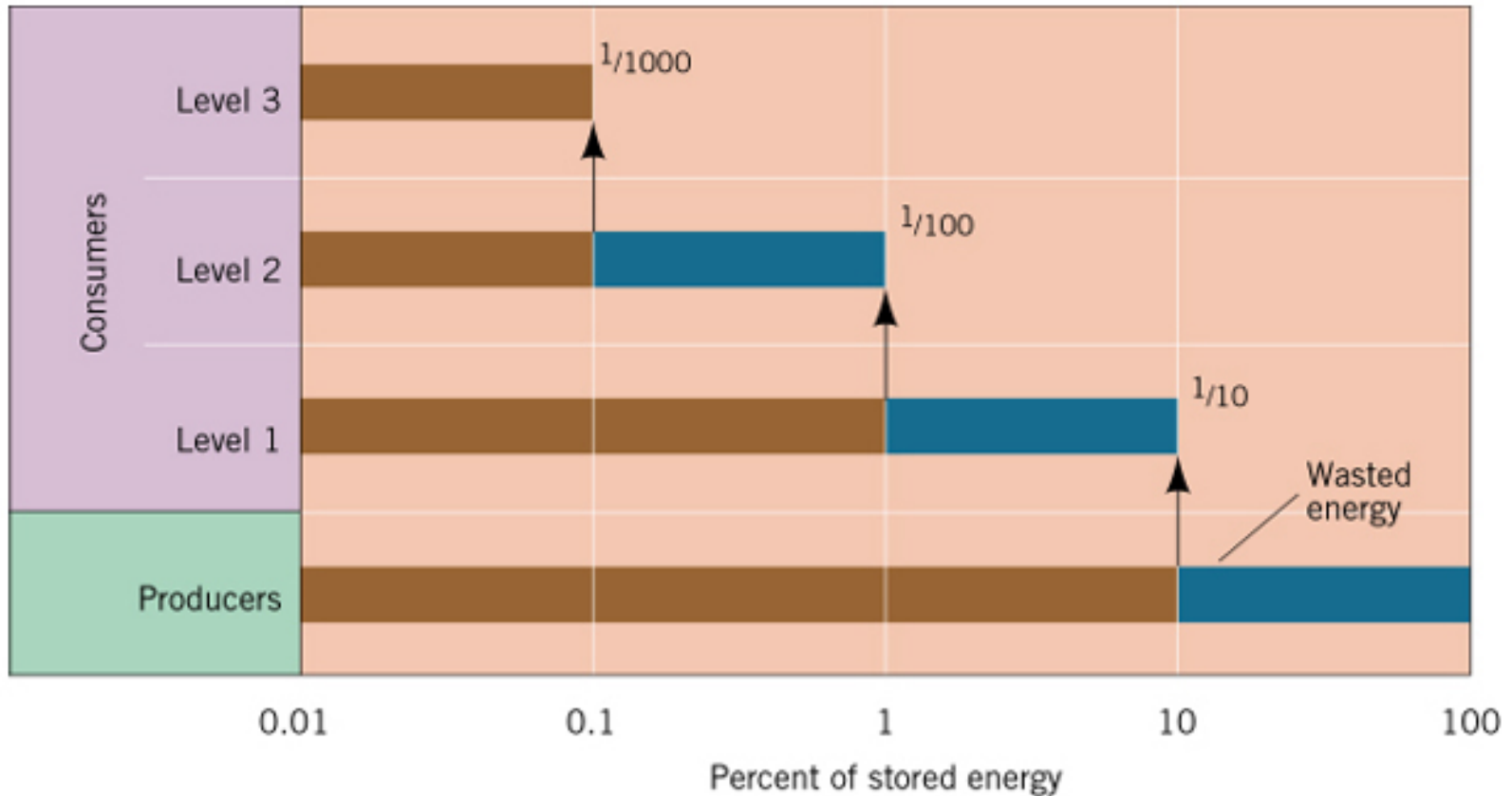
2. Toky látek a energie v ekosystémech

- Energetický zdroj biosféry = **sluneční záření.**
- **Funkční skupiny organismů v ekosystémech:**
  - Autotrofní organizmy (primární producenti)
  - Heterotrofní organizmy (konzumenti)
  - Herbivorní, karnivorní a omnivorní organizmy
  - Dekompozitoři

Potravní síť

Energetické ztráty v potravním řetězci

Produktivita ekosystémů

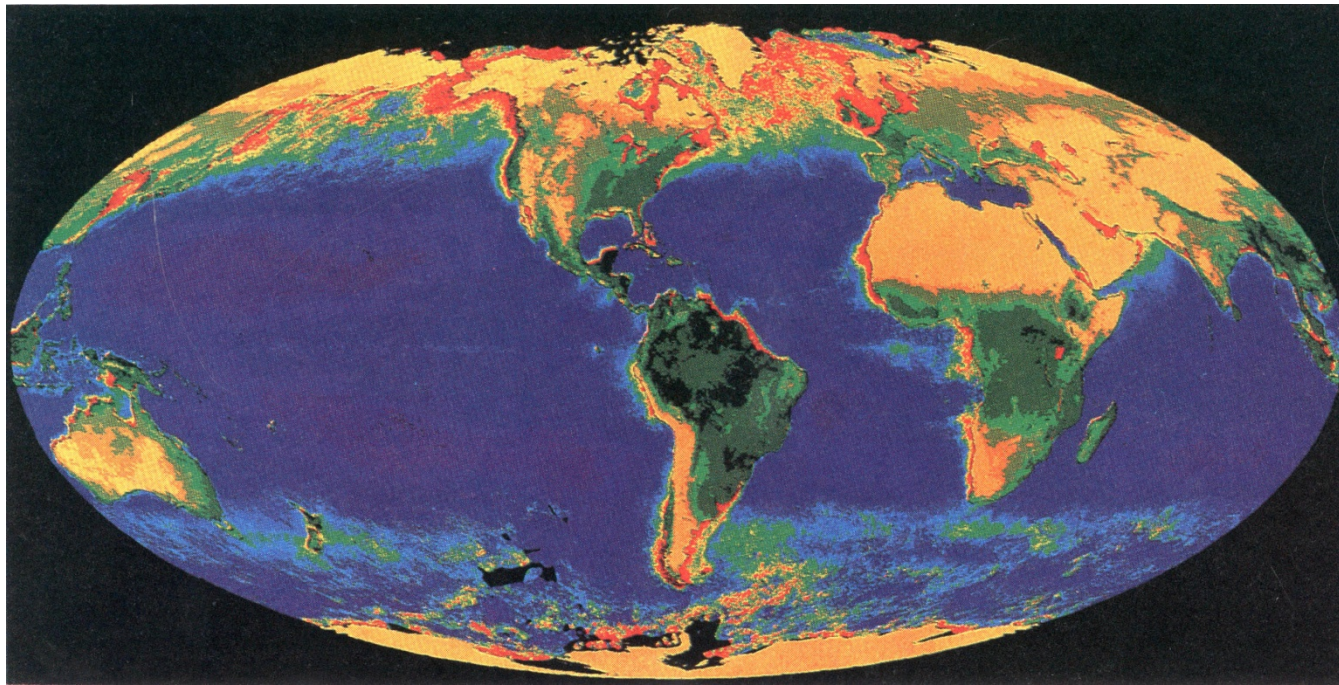
- Biomasa
- Produkce
- Čistá/hrubá primární/sekundární produkce

Faktory produktivity ekosystémů:

- Sluneční záření
  - Teplota vzduchu a půdy
  - Množství srážek
-

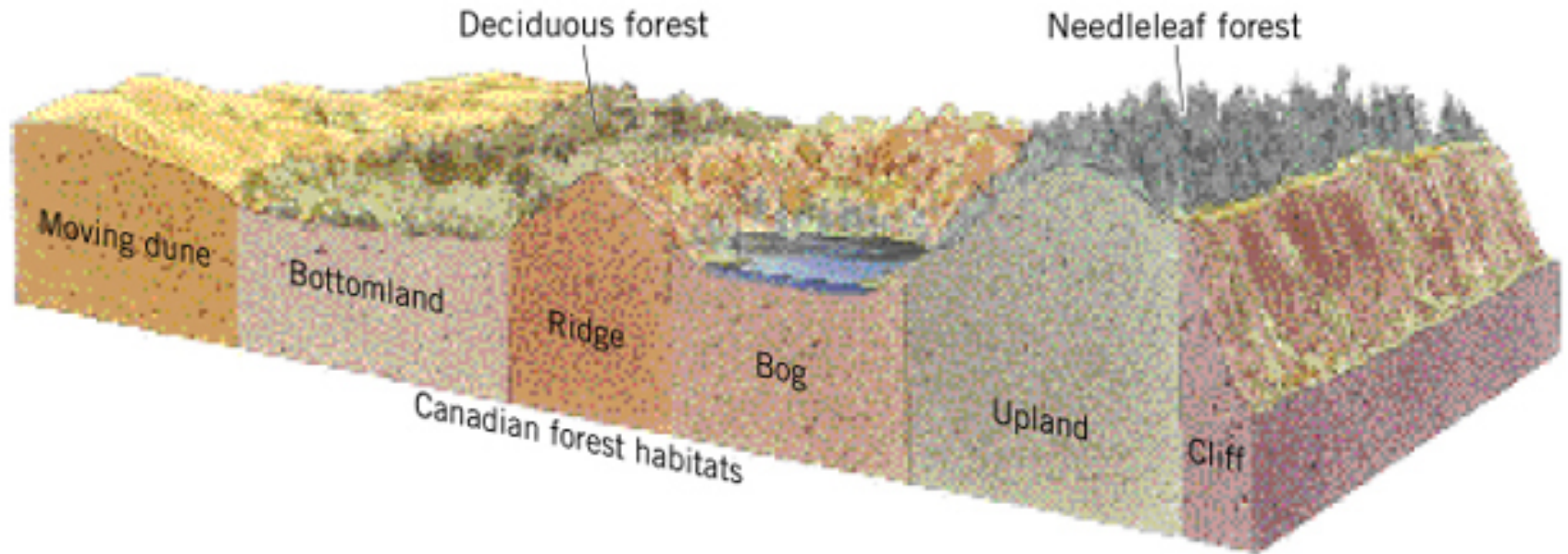

Globální produkce biomasy

3. Organizmy a prostředí

- Biotop /habitat/ = stanoviště organismů (jedinců či celých populací); charakterizován abiotickými podmínkami a vlivy ostatních organismů

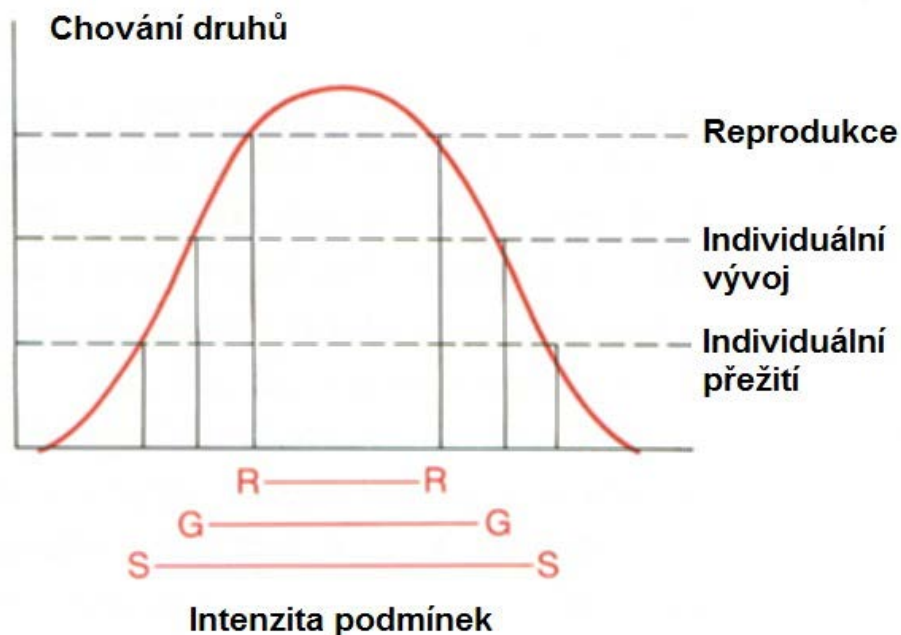

Ekologické faktory a podmínky

Činitelé ovlivňující organizmy (přímo/nepřímo)

- Abiotické: klimatické, edafické, orografické
- Biotické
- antropogenní

Ekologická amplituda = rozpětí faktorů prostředí, v němž může určitý organizmus existovat.

Ekologický faktor VODA

Typy adaptací na nedostatek vody:

- omezení transpirace
- efektivnější příjem vody
- krátký životní cyklus

- **Suchobytné rostliny (xerofyty):** rostou na půdách suchých po většinu roku
  - sklerofyty – stromy a keře, oblasti se střídáním vlhké a suché sezóny (mediteránní klima, savany)
  - sukulenty – rozchodníky, kaktusy, tropické pryšce

Ekologický faktor TEPLOTA

- Přímé a nepřímé působení teploty
  - Teplokrevní, studenokrevní živočichové
  - Hybernace
-

Ekologický faktor SVĚTLO

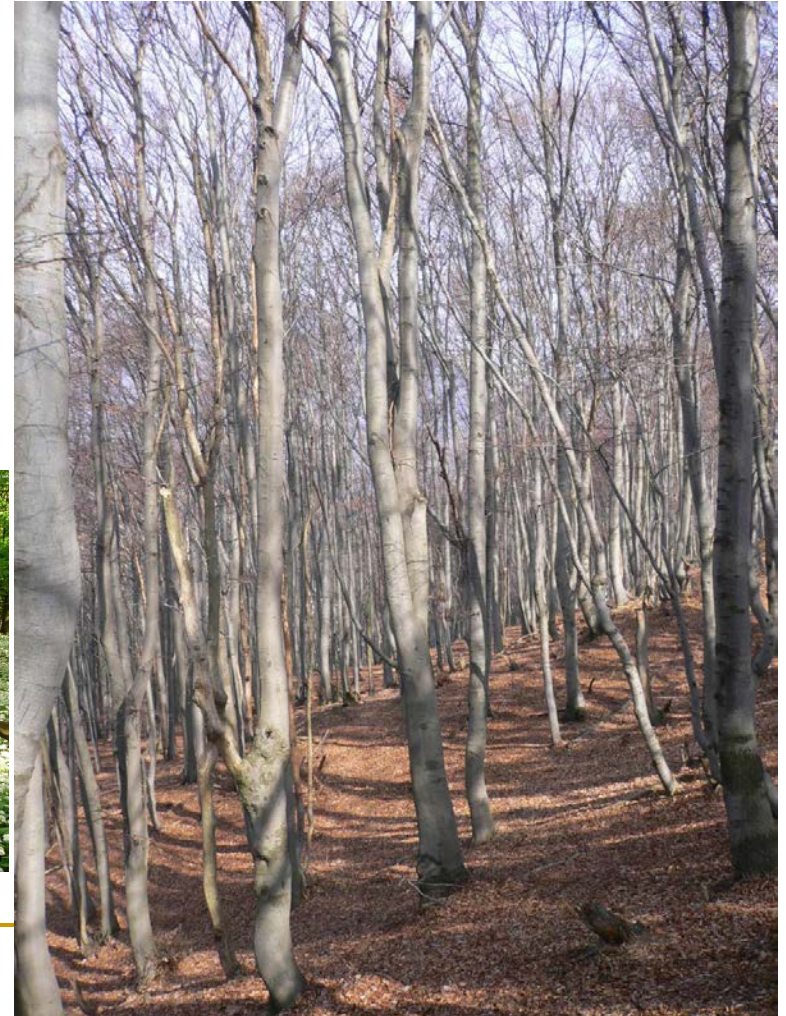
- Jarní efeméry (např. dymnivky, sněženky, bledule)
- Fotoperioda

lužní les

biotop s nedostatkem světla:
holé bučiny

Ekologický faktor VÍTR

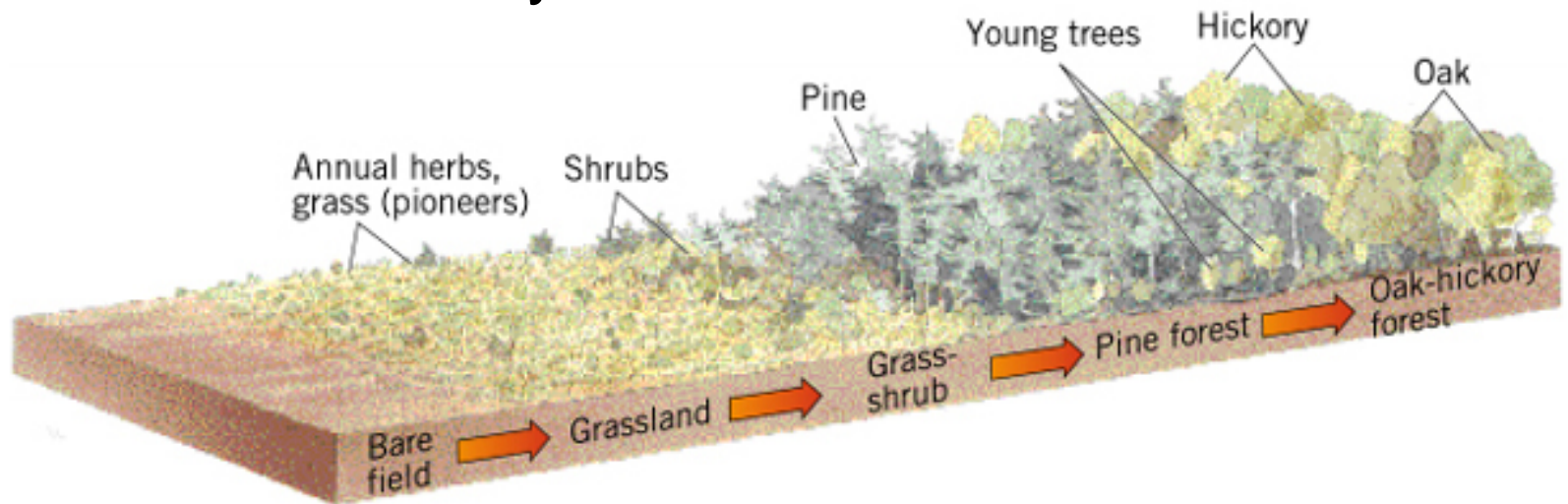
- Vrcholový fenomén
- Vlajkové stromy

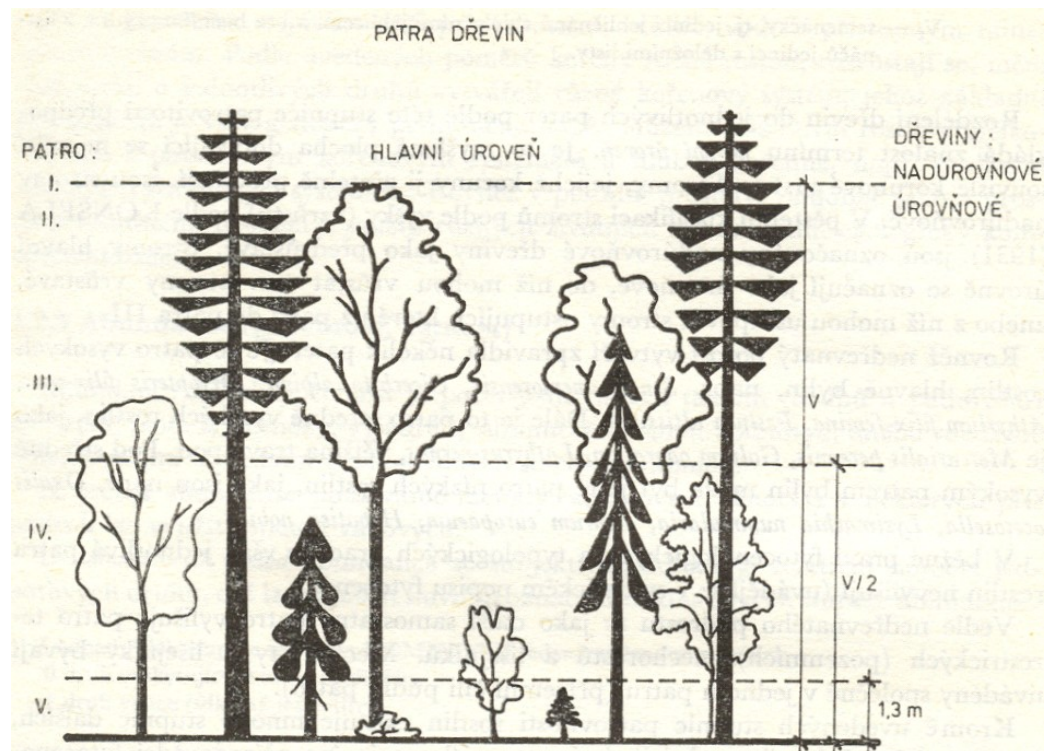

Ekologická sukcese

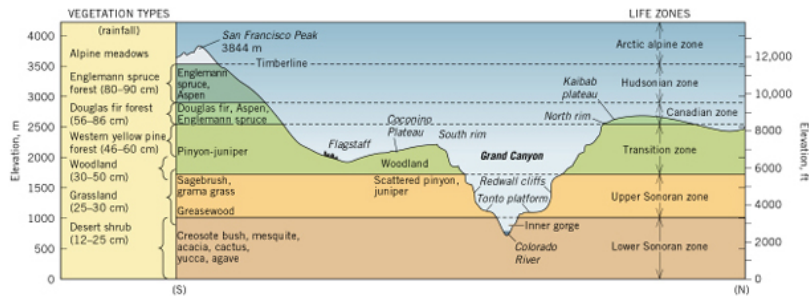
- Primární sukcese
- Sekundární sukcese
- Klimax
- Disturbance ekosystému

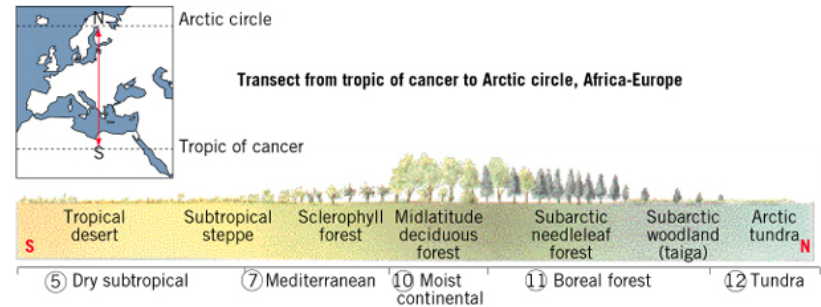
Prostorová struktura listnatého lesa mírného pásu

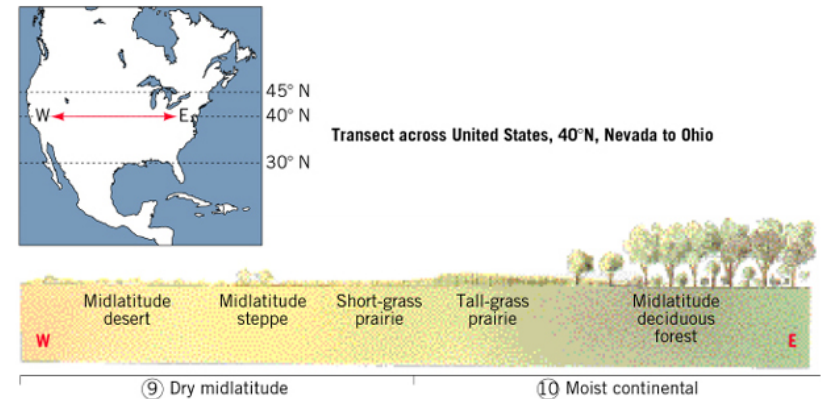
Horizontální zonalita a výšková stupňovitost vegetace

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

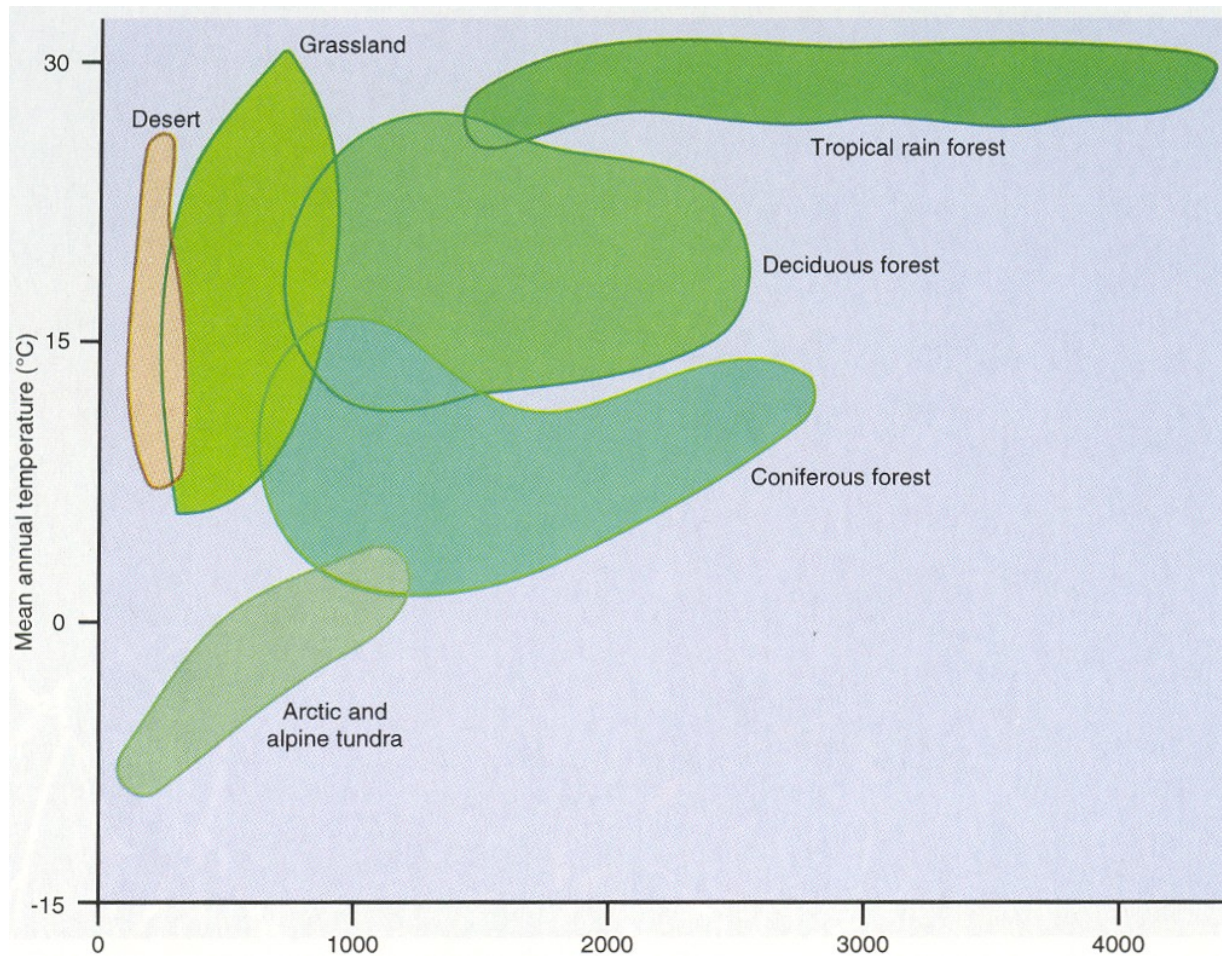

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Ekologické faktory rozšíření biotů

Les

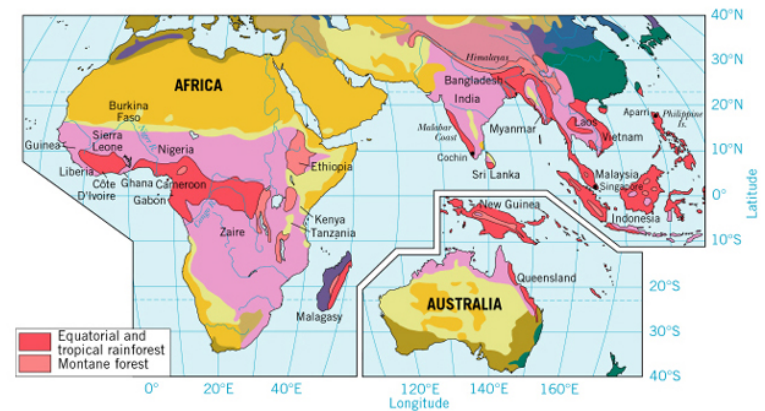
- Rovníkový deštný les
  - Monzunový les
  - Vždyzelený subtropický les
  - Sklerofytní les
  - Listnatý les mírného pásu
  - Jehličnatý boreální les
-

Rovníkový deštný les

- Klima: vlhké rovníkové klima, monzunové a pasátové pobřežní klima tropického pásma.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

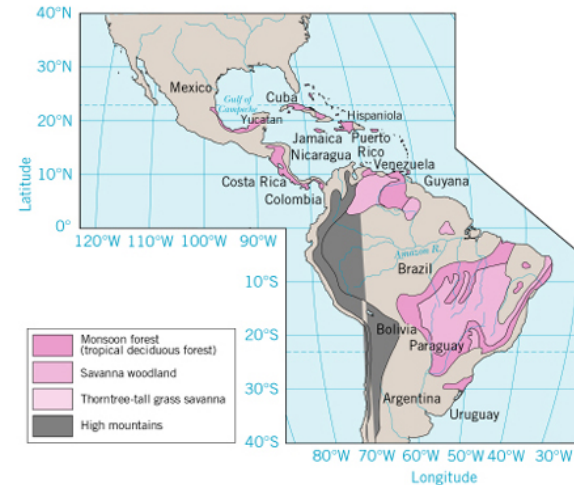
Patrovitost deštného lesa

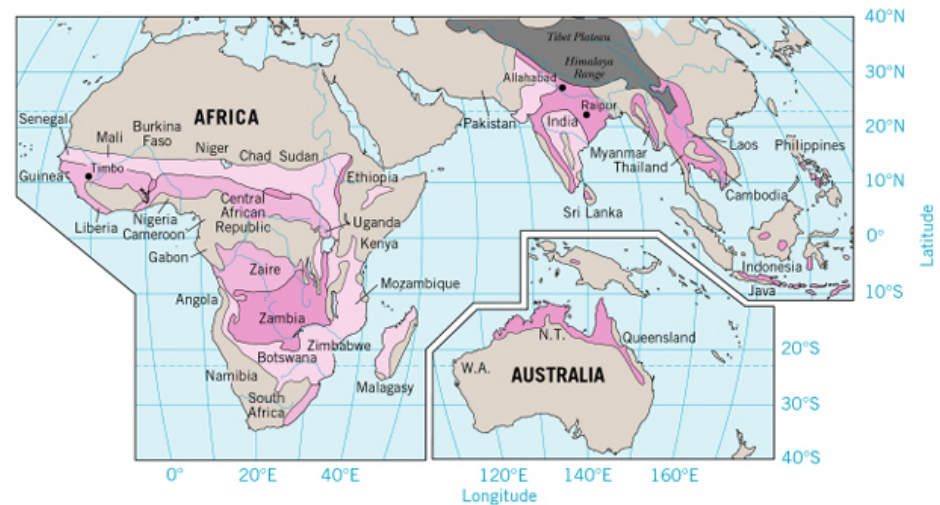
Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Monzunový les

- Klima: střídavě vlhké a suché klima tropů.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

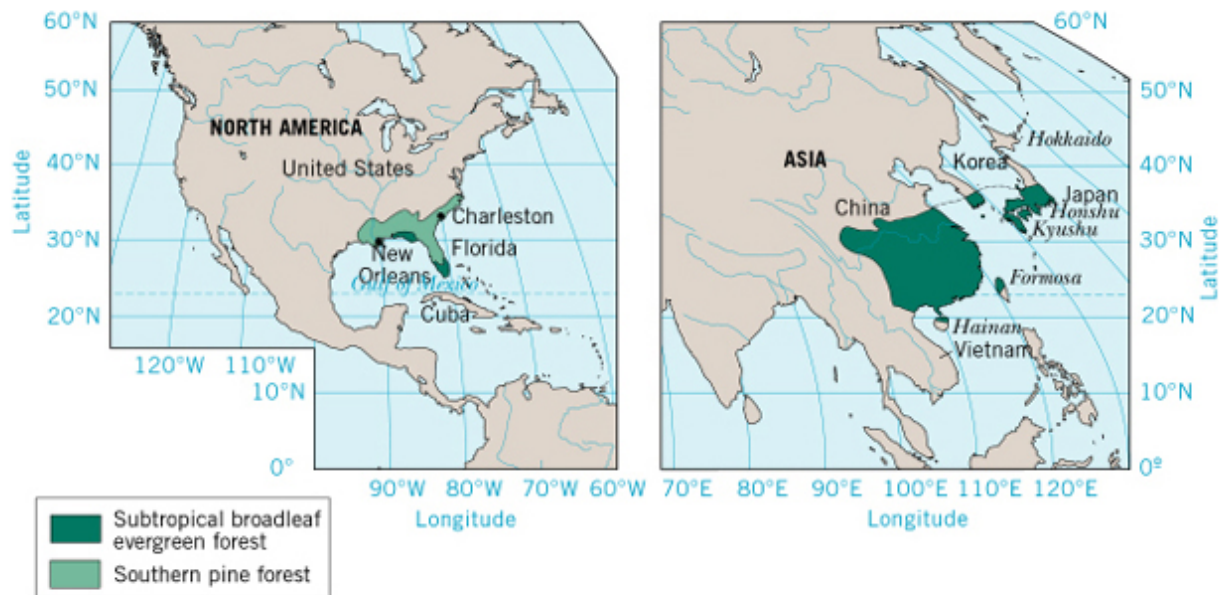
Typy monzunového lesa

- Polo-vždyzelené tropické lesy
- Opadavé tropické lesy

Subtropický vždyzelený les

- Klima: vlhké subtropické klima, mírná zima, dostatek srážek po celý rok.

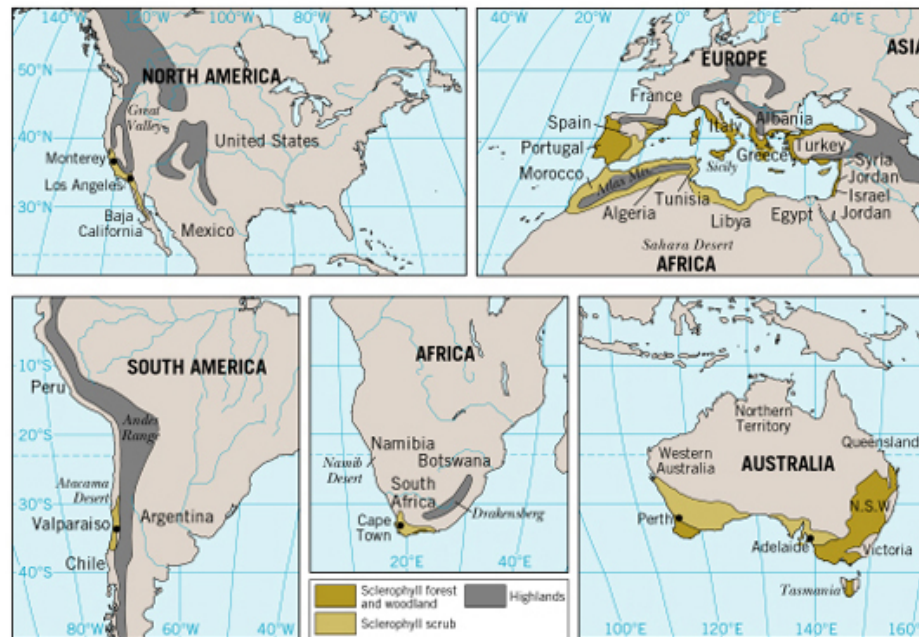
Typy subtropického vždyzeleného lesa

- Listnatý
- Jehličnatý

Sklerofytní les

- Klima: středomořské klima, velmi teplé a suché léto a mírná, deštivá zima.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

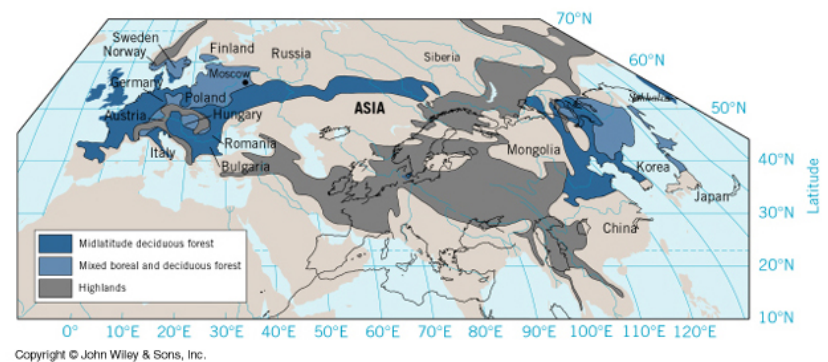
Typy sklerofytních lesů

- Sklerofytní les
- Sklerofytní řídkolesí
- Sklerofytní křoviny

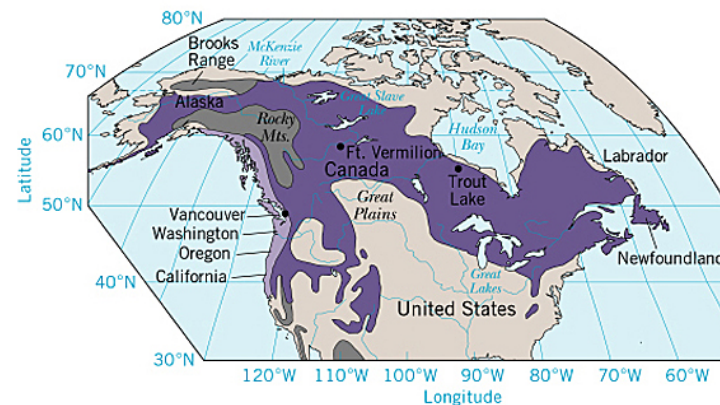
Listnatý les mírného pásu

- Klima: mírný humidní pás, vlhké kontinentální klima, oceánské klima západních okrajů kontinentů, střídání ročních období.

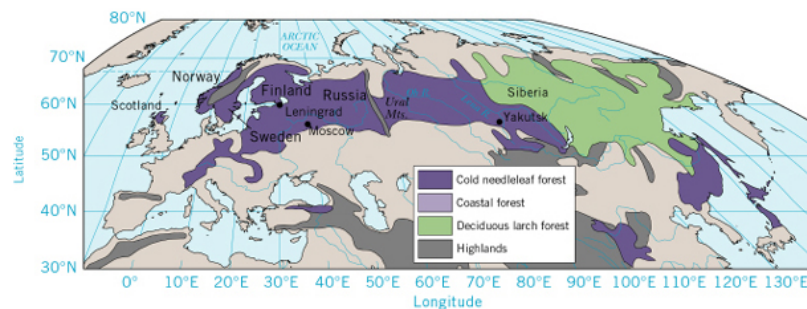

Jehličnatý boreální les

- Klima: mírně chladné (boreální) klima, průměrná teplota nejteplejšího měsíce alespoň 10°C, srážky 250 – 750 mm.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Typy jehličnatého lesa

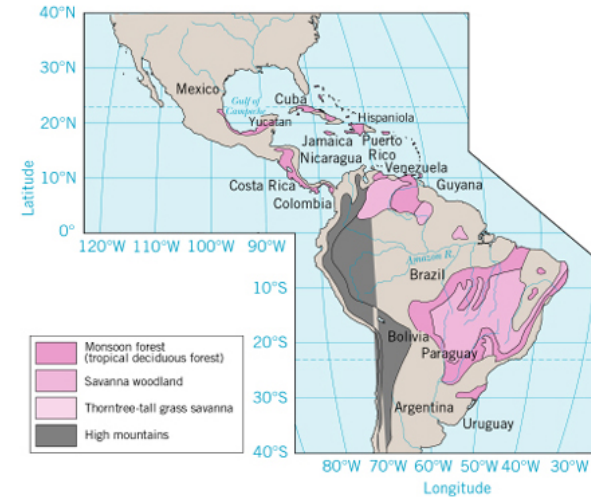
- Tmavá (smrková) tajga
- Světlá (modřínová) tajga
- Borová tajga
- Horská tajga

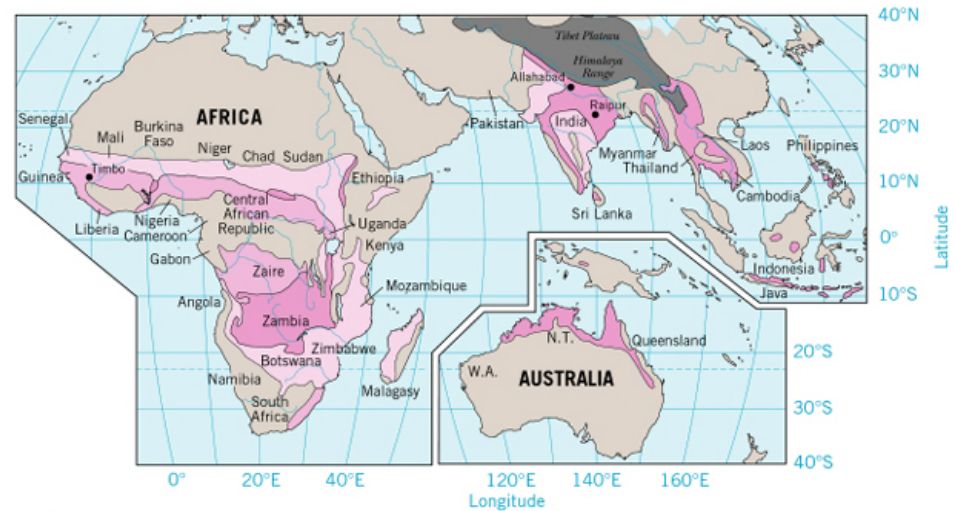

Savana

- Klima: střídavě vlhké a suché klima tropického pásu, popř. subtropů.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Typy savany

- Vlhká savana
  - Suchá savana
  - Trnitá savana
  - Zaplavovaná savana
- Jihoamerické savany:
    - Pantanal (jz. Brazílie)
    - Llanos (povodí Orinoka)
    - Campos (Brazilská vysočina)

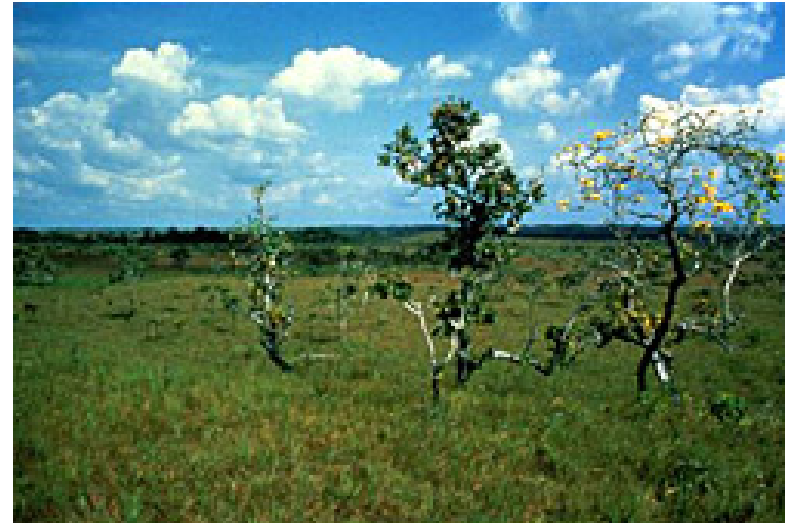

Jihoamerické savany

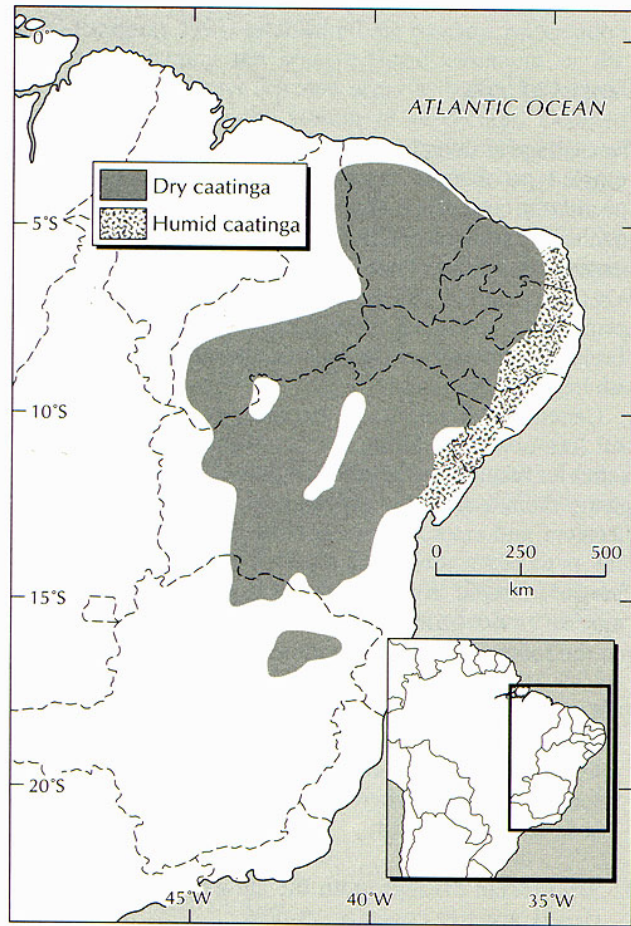
PANTANAL

LLANOS

Jihoamerické savany - campos

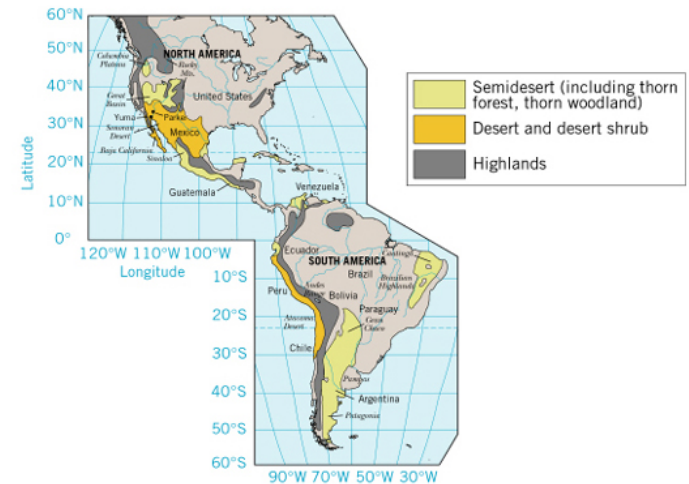

Fauna savany

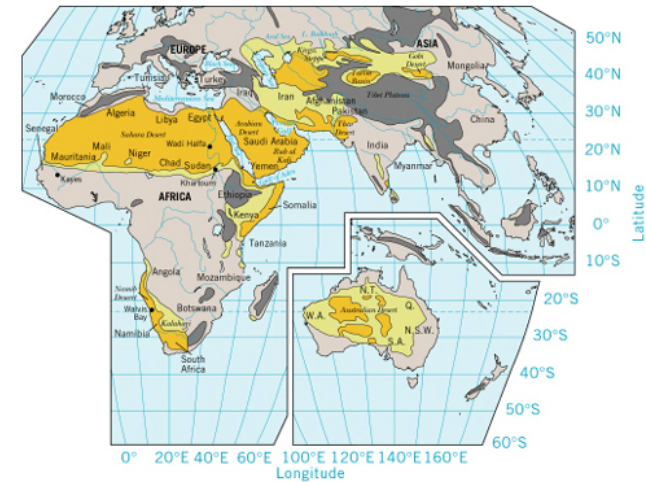

Poušť

- Klima: suché tropické a subtropické klima; S. Amerika a střední Asie – mírný pás; srážky < 250 mm/rok, výpar převyšuje srážky.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Typy pouští

- Polopoušť
  - trnité pouště
- Pravá (suchá) poušť

Pouště

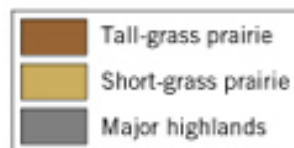

Step

- Oblasti mírného, méně subtropického pásu
- Kontinentální klima s výrazně vyjádřenou letní a zimní sezónou

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

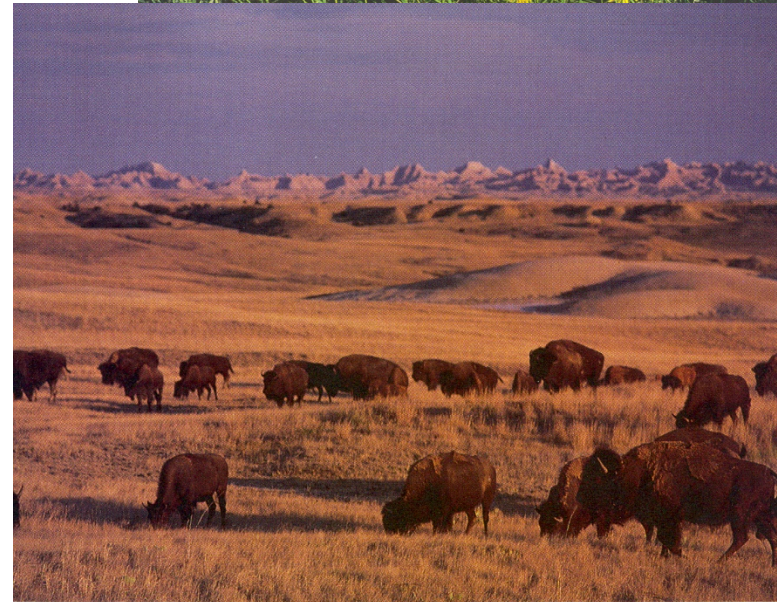
Geografické rozšíření

DLOUHOSTÉBELNATÉ

- Východní Evropa (srážky 300-500 mm)
lesostepní lem
- Severní Amerika (srážky 500-1000 mm)
dlouhostébelnaté (pravé) prairie,
smíšené prairie, lesostepi
- Jižní Amerika, pampy, (srážky 800-1000 mm), subtropy

KRÁTKOSTÉBELNATÉ

- Střední Asie
- Severní Amerika (srážky 300-450 mm)
- Vysoký Veld (JAR), subtropy

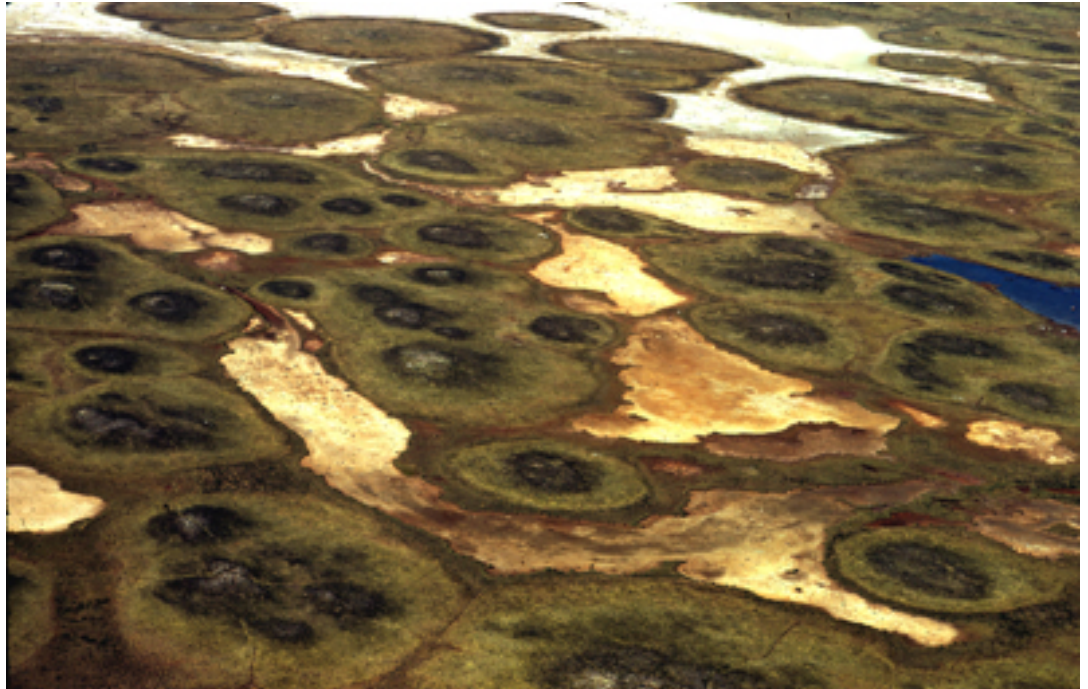
Tundra

- Klima: tundrové klima, žádný měsíc průměrná teplota nad 10°C , vegetační sezóna pouze 2 – 3 měsíce.

Typy tundry

- Arktická tundra
  - Keříčková
  - Mechová
  - Lišejníková
- Horská tundra

Fauna tundry

Fauna tundry

